

RADA MIEJSKA W KĘTRZYNIE

KOMISJA REWIZYJNA

**SPRAWOZDANIE
Z
PZREPROWADZONEJ KONTROLI**

Kętrzyn, luty 2025

Temat kontroli: Realizacja budżetu obywatelskiego w latach 202-2024

Podmiot kontrolowany: Burmistrz Miasta Kętrzyna. Od początku kadencji 2018 do 6 maja 2024 r. funkcję burmistrza pełnił pan Ryszard Niedziółka, natomiast od 7 maja 2024 r. pan Karol Lizurej.

Podstawa prawna: Uchwała Rady Miasta nr XII/89/2024 z dnia 30 grudnia 2024 r. w sprawie przyjęcia planu pracy Komisji Rewizyjnej Rady Miejskiej w Kętrzynie na 2025 rok.

Termin kontroli: 23 styczeń - 6 luty 2025 r.

Cel kontroli: Analiza i ocena wykorzystania budżetu obywatelskiego, jako narzędzia polityki rozwoju miasta i aktywizacji lokalnej społeczności.

Zakres kontroli:

1. Regulacje prawne dotyczące funkcjonowania budżetu obywatelskiego w Gminie Miejskiej Kętrzyn.
2. Realizacja budżetu w latach 2020-2024.
3. Wpływ budżetu obywatelskiego na proces angażowania się mieszkańców w rozwój Miasta.

Zespół kontrolujący: radny Zbigniew Nowak – przewodniczący zespołu
radna Małgorzata Bylicka – członek zespołu

Wyjaśnień w zakresie objętym kontrolą udzielali Zespołowi: Kierownik Biura Spraw Społecznych i Zdrowia pani Urszula Matukiewicz, Skarbnik Miasta pani Kamila Wybraniec, inspektorzy Biura Inwestycji pan Kamil Radzewicz i pan Eryk Berhardt oraz Audytor wewnętrzny pani Iwona Kozłowska.

Wprowadzenie

Przedmiotem kontroli jest budżet obywatelski, określany również budżetem partycypacyjnym, stanowiący wydzieloną część budżetu miasta, o której wydatkowaniu decydują bezpośrednio, w drodze głosowania, mieszkańcy. Budżet obywatelski to proces, w którym mieszkańcy nie tylko decydują o przeznaczeniu części budżetu miasta na swoje projekty, ale też proces, dzięki któremu mogą przede wszystkim bezpośrednio oddziaływać na rozwój miasta. Mieszkańcy najlepiej znają swoje potrzeby, a budżet obywatelski jest narzędziem służącym ich zaspokajaniu. Budżet obywatelski jest narzędziem, które wspiera budowanie lokalnego kapitału społecznego. Jest też znakomitą narzędziem edukacji w zakresie samorządności a także elementem filozofii funkcjonowania samorządu jako wspólnoty władz i społeczności. Budżet obywatelski to narzędzie zwiększające bezpośredni udział mieszkańców w rozwoju gmin. Korzyści wynikające z możliwości włączania obywateli w dialog na temat potrzeb i sposobów ich zaspokojenia sprawia, że mieszkańcy czują się bardziej odpowiedzialni za swoje otoczenie, a dzięki temu chętniej angażują się w inne aktywności życia społecznego.

Budżet Obywatelski jest także demokratycznym procesem powierzającym mieszkańcom prawo decydowania o sposobie wydatkowania środków publicznych. Jego wdrożenie pozwala od kilku lat mieszkańcom gmin uczestniczyć bezpośrednio w projektowaniu części lokalnych wydatków, a tym samym zwiększaniu aktywności i integracji lokalnego środowiska. Jest też z pewnością instrumentem kształtującym społeczeństwo obywatelskie.

I. Ocena ogólna kontrolowanej działalności

Gmina Miejska Kętrzyn prawidłowo realizowała w latach 2020-2024 zadania w ramach budżetu obywatelskiego, który funkcjonował w oparciu o przepisy dotyczące konsultacji, o których mowa w art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Budżet obywatelski nie był realizowany w roku 2021 z uwagi na trudną sytuację finansową Miasta. Wybór projektów obywatelskich odbywał się zgodnie z obowiązującymi regulacjami. Objęte badaniami wnioski mieszkańców poddawane konsultacji w większości spełniały kryteria określone w uchwałach Rady Miejskiej, były prawidłowo weryfikowane przez pracowników Urzędu Miasta oraz Zespoły ds. Budżetu Obywatelskiego powoływane przez Burmistrza Miasta. Tworzenie budżetu obywatelskiego odbywało się zgodnie z przyjętymi terminami. W BIP publikowano wszystkie niezbędne informacje oraz wyniki głosowań. Wydatki budżetowe na projekty obywatelskie zostały poniesione zgodnie z przepisami, w szczególności na realizację zadań własnych gminy określonych w art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym i w wysokościach, które miały pokrycie w planie finansowym Miasta. Urząd Miasta należycie prowadził również kampanię informacyjną o budżecie obywatelskim na stronie internetowej Miasta Kętrzyn i Biuletynie Informacji Publicznej. Wnioski mieszkańców zakwalifikowane do głosowania, spełniały kryteria określone w przyjętych zasadach, były prawidłowo weryfikowane i poddawane dalszej procedurze.

Realizacja projektów była zgodna z założeniami wynikającymi ze złożonych wniosków i w większości doprowadziła do osiągnięcia planowanych efektów. W latach objętych kontrolą mieszkańcy zgłoszyli łącznie **75** projektów, których koszt szacunkowy wyniósł łącznie **10 348 461,43 zł**. Zespoły ds. Budżetu Obywatelskiego, zakwalifikowały do głosowania **42** projekty. W wyniku przeprowadzonych głosowań do realizacji mieszkańcy wybrali **20** projektów. W latach 2020-2024 zrealizowano w pełni jedynie **13** projektów na łączną kwotę **2 399 774,42**. Z pośród wszystkich wybranych projektów **3** nie zostały zrealizowane z uwagi na przyczyny niezależne od Miasta, natomiast **4** zadania z przyczyn opisanych na str. 10 wystąpienia będą wykonane w 2025 r.

Kontrola wykazała, że wnioskodawcy projektów byli w sposób prawidłowy informowani zarówno o zakwalifikowaniu projektu do dalszego procedowania, jak i odrzuceniu projektu wraz z podaniem przyczyny. Wśród przyczyn przeważały błędy i braki formalne związane z niewłaściwie przygotowanym wnioskiem. W okresie objętym kontrolą Burmistrz Miasta rozpatrzył łącznie **7** odwołań od decyzji Zespołów o odrzuceniu projektu. Wszystkie odwołania zostały rozpatrzone odmownie. W latach 2020-2024 budżet obywatelski nie był objęty wewnętrznym audytem, jak też nie przeprowadzano jakichkolwiek badań ankietowych umożliwiających poznanie opinii i oczekiwań mieszkańców Kętrzyna związanych z jego wykorzystaniem i rozwojem. Wszystkie projekty realizowane były na nieruchomościach stanowiących własność Miasta. O wynikach konsultacji informowano zarówno wnioskodawców, których projekty zostały zakwalifikowane do głosowania jak i mieszkańców. Wyniki zbiorcze odnoszące się do zgłoszonych projektów, projektów

wybranych, liczby biorących udział w konsultacjach i wydatków na zrealizowane projekty przedstawione zostały w załączniku Nr 1 do wystąpienia.

II. Opis stanu faktycznego

1. Uchwały Rady Miasta i zarządzenia Burmistrza Miasta ws. budżetu obywatelskiego.

Budżet obywatelski, na każdy rok budżetowy, tworzony był z inicjatywy Burmistrza Miasta, który przedkładał Radzie Miasta projekt stosownej uchwały dotyczącej zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami, który określał:

1) Wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w tym:

- a) projekty musiały mieć charakter inwestycyjny a koszt pojedynczego zadania nie mógł przekroczyć 300 tys. zł., natomiast na zadania realizowane w 2023 r. w wysokości 150 tys.
- b) projekty musiały dotyczyć zadań własnych Miasta i być zgodne z planami zagospodarowania przestrzennego oraz realizowane na nieruchomościach lub obiektach stanowiących własność GMK;
- c) zgłaszane projekty musiały mieć charakter zadania jednorocznego i musiały służyć zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Kętrzyna;
- d) projekty musiały mieć poparcie poświadczone podpisami 15 mieszkańców zamieszkałych na terenie Miasta Kętrzyn;
- e) realizacja projektów powinna spełniać wymogi celowości, gospodarności i racjonalności wydatkowania środków publicznych.

2) Zasady zgłaszania projektów.

3) Zasady oceny projektów,

- a) projekty oraz podpisy mieszkańców zgłaszane były w formie pisemnej na formularzach, których wzory dostępne były na stronie internetowej Miasta;
- b) oceny projektów dokonywał każdorazowo powoływany zarządzeniem Burmistrza Miasta Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego, który po dokonaniu oceny tworzył i podawał do publicznej wiadomości na stronie internetowej Miasta Kętrzyn w zakładce Budżet Obywatelski, listę projektów dopuszczonych do głosowania i listę projektów odrzuconych.

4) Tryb odwołania projektodawcy od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania wraz z podaniem terminów na odwołanie i terminu na rozpatrzenie odwołania przez Burmistrza Miasta.

5) Zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości. Burmistrz Miasta w formie obwieszczenia podawał każdorazowo harmonogram konsultacji, miejsca poboru i złożenia wypełnionych kart do głosowania z pełnym opisem projektów.

Po podjęciu przez Radę Miasta uchwały, Burmistrz zamieszczał na stronie internetowej Miasta komunikat o przystąpieniu do edycji budżetu obywatelskiego zapraszając mieszkańców do składania projektów zadań oraz podając harmonogram przebiegu konsultacji określający:

- a) miejsce i termin, w jakim należy składać projekty;
- b) termin oceny złożonych przez mieszkańców projektów przez Zespół ds. budżetu obywatelskiego, a także rozpatrzenia ewentualnych odwołań;
- c) termin głosowania mieszkańców nad projektami
- d) termin ustalenia wyników konsultacji i podania ich do wiadomości publicznej.

Komunikat, każdorazowo, zawierał także wzór formularza zgłoszeniowego proponowanego zadania, w którym wnioskodawca, oprócz swoich danych, musiał przedstawić cel i opis projektu, podstawowe informacje o proponowanym zadaniu, jego efekty oraz szacunkowy kosztorys. Każdy wniosek wymagał minimum 15 podpisów poparcia mieszkańców Kętrzyna. Następnie Burmistrz powoływał zarządzeniami Zespoły ds. Budżetu Obywatelskiego, w skład których wchodziły pracownicy Urzędu Miasta oraz radni - przedstawiciele trzech stałych komisji rady. Zadaniem Zespołów było dokonanie szczegółowej analizy i oceny składanych wniosków zarówno pod względem formalnym a szczególnie pod kątem korzyści, jakie płyną dla mieszkańców miasta w wyniku realizacji projektu oraz ustalenia rzeczywistych kosztów realizacji proponowanego zadania inwestycyjnego. Zespoły te tworzyły następnie listy projektów, które spełniały wymagania określone w zasadach i były dopuszczone były do głosowania oraz listy projektów, które nie spełniały wymogów i zostały odrzucone. W ocenie Zespołu kontrolującego, Zespoły ds. budżetu obywatelskiego prawidłowo wywiązywały się ze swoich zadań i kontrola nie stwierdziła w tym zakresie nieprawidłowości.

Po zakończonej ocenie składanych projektów, Zespoły ds. Budżetu Obywatelskiego sporządzały każdorazowo protokół, który był podstawą do publikowania przez Burmistrza Miasta na stronie internetowej Miasta Kętrzyn oraz BIP informacji z oceny projektów, przedstawiając jednocześnie listę projektów rekomendowanych do realizacji w danym roku budżetowym oraz podawał do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Miasta Kętrzyn w zakładce: **Budżet Obywatelski** Obwieszczenie informujące precyzyjnie o terminie, miejscu i sposobie przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta, zamieszczając jednocześnie wykaz jednostek organizacyjnych miasta, w których wyłożone były karty do głosowania, a mieszkańcy mogli je swobodnie wypełniać i złożyć do urny. Każdego roku objętego kontrolą, wyniki konsultacji Burmistrz Miasta przedstawiał w specjalnej **Informacji** publikowanej na stronie internetowej Miasta Kętrzyn, która zawierała szczegółowe dane dotyczące:

- a) terminu w jakim odbyło się głosowanie;
- b) liczba złożonych kart do głosowania;
- c) liczba kart ważnych i nie ważnych wraz z przyczyną nieważności karty;
- d) wykaz projektów, które w konsultacjach uzyskały największą liczbę głosów ważnych i których wartość łącznie nie przekroczyła kwoty Budżetu Obywatelskiego w wysokości 1 000 000 zł.

Dodatkowo **Informacja** o wynikach konsultacji przedstawiana była każdorazowo również dla radnych Rady Miejskiej w Kętrzynie.

2) Realizacja budżetu obywatelskiego w latach 2020-2024

2.1. Budżet Obywatelski w roku 2020

Procedura VII edycji realizacji Budżetu Obywatelskiego rozpoczęła się uchwałą rady Miejskiej Nr X/73/2019 r. z dnia 18.04.2019 r., w sprawie zasad i trybu prowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Kętrzyn na rok 2022 oraz wymagań, jakie powinien spełniać budżet obywatelski. Na zadania inwestycyjne w ramach budżetu obywatelskiego przeznaczono środki w wysokości 1 000 000 zł., natomiast koszt pojedynczego projektu określono na kwotę do 300 000,00 zł. Rozstrzygnięciem nadzorczym wojewody warmińsko-mazurskiego nr PN.4131.264.2019 z 14.05.2019 części przepisów uchwały została uchylona. Powodem uchylenia były przepisy ograniczające wiek osób mogących składać projekty oraz głosować nad wytypowanymi projektami powyżej lat 16. Nieważność uchwały dotyczyła przepisów § 2 ust. 1, § 4 pkt. 11, §

9 ust. 1. Uchwała po zmianie treści 18.06.2019 r. została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Do Budżetu Obywatelskiego edycji 2020 złożonych zostało **21** projektów, których szacunkowy koszt wynosił **2 674 208,27** zł. W wyniku przeprowadzonej przez powołany zarządzeniem 171/2019 z 28 czerwca 2019 r. Burmistrza Miasta Zespół analizy i oceny złożonych projektów, zakwalifikowanych do głosowania zostało **14** projektów a **7** projektów odrzucono z następujących przyczyn:

- 3 projekty z uwagi na przekroczenie kosztów realizacji pojedynczego zadania, ustalonej kwoty 300 tys. zł.,
- 2 projekty z uwagi na rażące braki w wypełnieniu formularzy zgłoszeniowych,
- 2 projekty, których lokalizacja obejmowała obiektów nie będących własnością Miasta.

Burmistrz Miasta Obwieszczeniem z dnia 23.09.2019 r. podał do publicznej wiadomości termin, czas i miejsca głosowania nad wyborem zadań do realizacji na 2020 rok. Po zakończonym głosowaniu Burmistrz Miasta przedstawił *Informację* z zakończonej procedury głosowania w ramach konsultacji, podając szczegółowo wyniki zgodnie z którymi w głosowaniu oddano **3041** ważnych kart, z czego głosów ważnych oddano **2450** a nieważnych **591** (szczegółowa informacja na stronie Miasta w zakładce Budżet Obywatelski). W wyniku głosowania mieszkańcy wybrali do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego edycji **2020** cztery projekty, na które łącznie oddano **1705** głosów, co stanowi niemal **70%** wszystkich ważnych głosów, których szacunkowy koszt realizacji wynosił **960 000,00 zł**.

Szczegółowe informacje przedstawiające wyniki konsultacji znajdują się na stronie <http://www.miaستoketrzyn.pl> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. W 2020 r. wykonano 3 zadania, natomiast jedno w ramach wydatków nie wygasających w 2021 r. na łączną kwotę. **820 387,36 zł.**, co stanowi **92,18%** całości kwoty przeznaczonej na budżet obywatelski edycji 2020.

L.p.	Nazwa i lokalizacja zadania	Liczba uzyskanych głosów	Koszt zadania [zł.]	Koszt wykonania [zł.]
1	Remont drogi dojazdowej do działek przy ul. Rynkowej w Kętrzynie	653	260 000,00	252 215,36
2	Budowa drogi wewnętrznej ul. F. Chopina w Kętrzynie	431	180 000,00	178 262,00
3	Dostawa, montaż ostrzegawczych tablic z radarowym czujnikiem prędkości, zasilanej z baterii słonecznej lub możliwością podłączenia prądu stałego z istniejącej miejskiej infrastruktury oświetleniowej	373	150 000,00	91 020,00
4	„Pumptrack” dla każdego. Rowerowy plac zabaw przy ul. Wierzbowej w Kętrzynie	248	300 000,00	298 890,00 wyk. 2021
R A Z E M		1705	960 000,00	820 387,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z wykonania budżetu miasta za 2020 rok.

2.2. Budżet obywatelski w roku 2021.

W 2021 r. budżet obywatelski nie był realizowany z uwagi na trudną sytuację finansową Miasta. Natomiast zadanie pn. „*Pumptrack dla każdego. Rowerowy plac zabaw*” przy ul. Wierzbowej”, zostało wykonane w 2021 r. w ramach wydatków niewygasających roku 2020.

2.3. Budżet obywatelski w roku 2022

Początek VIII edycji realizacji procesu związanego z budżetem obywatelskim rozpoczęła uchwała Rady Miasta Nr XXXVIII/275/21 z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie zasad i trybu prowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta w sprawie Budżetu Obywatelskiego, jako części budżetu Miasta Kętrzyn na rok 2022 oraz wymagań, jakie powinien spełniać budżet obywatelski. Na zadania inwestycyjne w ramach budżetu obywatelskiego przeznaczono środki w wysokości **1 000 000 zł.**, natomiast koszt wykonania pojedynczego projektu określono na kwotę do **300 000,00 zł.** W dniu 20.07.2021 r. Burmistrz Miasta zarządzeniem Nr 204/2021 powołał Zespół ds. budżetu obywatelskiego, w skład którego weszło 10 osób, w tym dwóch radnych - przedstawicieli komisji stałych rady. Do budżetu obywatelskiego edycji 2022 mieszkańcy złożyli **19** projektów, których koszt szacunkowy kształtował się na poziomie **2 884 233,16 zł.** Zespół, po ocenie i analizie zakwalifikował do procedury głosowania **11** projektów, natomiast **8** projektów odrzucił, z powodem przekroczenia kosztu pojedynczego zadania 300 000 zł. W dniu 27 października 2021 r. Burmistrz Miasta opublikował **Obwieszczenie** dotyczące konsultacji podając do wiadomości publicznej informację o terminie, miejscu oraz sposobie konsultacji. Głosowanie odbyło się w dniach 8-19 listopada 2021 r. w 8 jednostkach organizacyjnych na terenie Miasta. Po zakończeniu głosowania w dniu 19 listopada 2021 Burmistrz Miasta opublikował **Informację** o zakończeniu procedury, przedstawiając jego wyniki. W głosowaniu mieszkańcy złożyli **3553** ważnych kart, oddając **3341** głosów ważnych i **212** nieważnych. Z **11** projektów poddanych procedurze głosowania, mieszkańcy wybrali do realizacji **6** projektów, na które oddano **2792** głosów, co stanowi **84%** łącznie oddanych głosów na wszystkie projekty, a których łączny szacunkowy koszt wynosił **916 347 zł.** Zadania wybrane do realizacji, przedstawia poniższa tabela:

L.p.	Nazwa i lokalizacja zadania	Liczba uzyskanych głosów	Koszt zadania [zł.]	Koszt wykonania [zł.]
1	Nowoczesny plac zabaw – marzenie każdego dziecka przy ul. Bydgoskiej w Kętrzynie	781	299 924,96	289 900,00
2	„Transformator” Społeczno-Kulturalny przy ul. Pocztovej w Kętrzynie	644	126 000,00	0,00
3	Ławki dla mam karmiących wraz z przewijakami przy ul. Kajki w Kętrzynie	582	30 200,00	30 438,20
4	Utwardzenie podwórza na zapleczu budynków przy ul. Daszyńskiego 22 i ul. Mazurskiej 16 w Kętrzynie	338	190 000,00	187 731,50 wyk. 2023
5	Modernizacja i doposażenie placu zabaw przy ul. Konopnickiej w Kętrzynie	226	70 000,00	106 332,44
6	Budowa tężni solankowej nad jeziorkiem w Kętrzynie	221	200 000,00	0,00
R A Z E M		2792	916 124,96	614 402,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z wykonania budżetu miasta za 2022 rok.

Realizując budżet edycji 2022 wykonano jedynie 3 zadania, na łączną kwotę **614 402,14 zł.**, co oznacza, że przeznaczoną na ten cel kwotę wykorzystano w **61,7%**. Realizując zadanie pn. „*Budowa tężni solankowej nad jeziorkiem*” jeden przetarg został unieważniony natomiast dwa następne dały rozstrzygnięcia przewyższające kwotę określoną w planie finansowym przez co zadanie nie mogło być zrealizowane w ramach budżetu obywatelskiego. Zadanie pn. „*Utwardzenie podwórza na zapleczu budynków WM przy ul. Daszyńskiego 22 i ul. Mazurskiej 16*” z powodu braku ofert zostało rozstrzygnięte dopiero pod koniec października 2022 r. i zgodnie z umową zrealizowane dopiero w sierpniu 2023 r. Natomiast w stosunku do zadania pn. „*Transformator Społeczno-Kulturalny przy ul. Pocztowej*” organizowane pierwsze przetargi nie dały rozstrzygnięcia z powodu braku ofert. Ponadto charakter zadania okazał się dość skomplikowany z uwagi na konieczność opracowania dokumentacji związanej ze zmianą użytkowania obiektu. Ponadto budynek w którym planowana była lokalizacja zadania jest obiektem wpisanym do rejestru zabytków, co dodatkowo komplikowało realizację inwestycji, która przekraczała kwotę przewidzianą w budżecie obywatelskim.

2.4. Budżet Obywatelski w roku 2023

Proces realizacji Budżetu Obywatelskiego IX edycji 2023 otworzyła uchwała Rady Miejskiej w Kętrzynie Nr LIV/402/2022 z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie zasad i trybu prowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Kętrzyn na rok 2022 oraz wymagań, jakie powinien spełniać budżet obywatelski. Na zadania inwestycyjne w ramach budżetu obywatelskiego przeznaczono środki w wysokości **1 000 000 zł.**, natomiast koszt pojedynczego projektu określono na kwotę do **300 000,00 zł.** W dniu 21.06.2022 r. Burmistrz Miasta wystąpił do Rady Miejskiej z projektem zmiany powyższej uchwały, bowiem w załączniku Nr 3 do uchwały, błędnie podano termin głosowania mieszkańców w konsultacjach dotyczących wyboru do realizacji projektów zgłoszonych do Budżetu Obywatelskiego Miasta Kętrzyn na rok 2023. Zamiast od 7 do 18 listopada podano od 7 do 18 października 2022 roku. Do edycji 2023 mieszkańcy zgłosili ogółem **16** projektów inwestycyjnych, których szacunkowy koszt kształtował się na poziomie **2 552 000 zł.**, Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego powołany w dniu 4.08.2022 r. zarządzeniem Burmistrza Miasta nr 242/2022 składał się z 11 osób, w tym trzech radnych – przedstawicieli stałych komisji rady. Dnia 23 października 2022 r. Burmistrz Miasta opublikował *Obwieszczenie* zawierające termin, czas i miejsca głosowania i sposób konsultacji, które odbyły się od dnia 07.11.2022 r. do dnia 18.11.2021 r. w dni robocze, w godzinach pracy Urzędu Miasta Kętrzyn. Obwieszczenie zawierało także wykaz jednostek organizacyjnych Miasta, w których odbyło się głosowanie. W toku oceny złożonych projektów, Zespół do głosowania zakwalifikował **10** projektów natomiast odrzucił **6** z następujących powodów:

- a) błędów formalnych - 4 projekty,
- b) negatywnej opinii Zarządu Dróg Powiatowych w Kętrzynie – 1 projekt,
- c) w trakcie realizacji – 1 projekt.

Od decyzji Zespołu o odrzuceniu projektów, cztery osoby złożyły odwołania do Burmistrza Miasta, które po ponownym rozpoznaniu, nie zostały uwzględnione. W dniu 30 listopada 2022 r. Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego ustalił wyniki głosowania, z których wynika, że mieszkańcy złożyli **2703** ważnych kart oddając **2074** głosów ważnych i **692** nieważnych z różnych przyczyn. Z **10** projektów poddanych pod głosowanie, mieszkańcy wybrali **3**, na które oddano łącznie **1615** głosów, co stanowi **78%** wszystkich ważnie oddanych głosów, a

których łączny szacunkowy koszt wykonania wynosił **900 000 zł**. Wybrany projekt zawiera poniższa tabela:

L.p.	Nazwa i lokalizacja zadania	Liczba uzyskanych głosów	Koszt zadania [zł.]	Koszt wykonania [zł.]
1	Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy Szkole Podstawowej Nr 1	706	300 000,00	229 764,00
2	Otwieranie szkół na nowy świat-interaktywny plac zabaw dzieci przy SP Nr 5	466	300 000,00	0,00
3	Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjno-edukacyjnej przy SP Nr 4	433	300 000,00	293 970,00
R A Z E M		1615	900 000,00	523 734,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z wykonania budżetu miasta za 2023 rok.

Jak wynika z powyższej tabeli w roku 2023 zrealizowano tylko 2 zadania inwestycyjne na łączną kwotę **523 734,00 zł.**, co stanowi **52,4%** przeznaczonej w budżecie kwoty na ten cel. Projekt pn: „*Otwieranie szkół na nowy świat - interaktywny plac zabaw dla dzieci*” nie został zrealizowany ze względu na brak na rynku polskim producenta, który zajmuje się sprzedażą takiego wyposażenia, co uniemożliwiło ogłoszenie przetargu. Plac zabaw miał być zamontowany na hali MOSiR na potrzeby uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi w Kętrzynie. W konsekwencji z realizacji zadania zrezygnowano.

2.5. Budżet Obywatelski w roku 2024

Budżet Obywatelski X edycji 2024 rozpoczął się podjęciem w dniu 30 marca 2023 r. przez Radę Miejską w Kętrzynie uchwały Nr LXX/529/2023 w sprawie zasad i trybu prowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Kętrzyn na rok 2022 oraz wymagań, jakie powinien spełniać budżet obywatelski, na który przewidziano w budżecie miasta **1 000 000 zł**. Zgodnie z uchwałą kwota określona na pojedynczy projekt nie mogła przekroczyć kwoty **150 000 zł**. Termin składania projektów ustalony został od dnia 1 czerwca do dnia 31 lipca 2023 roku. Zarządzeniem Burmistrza Miasta Nr 180/2023 z dnia 19.07.2023 powołał Zespół składający się z 12 osób, w tym przedstawiciele rady. Zespół, po ocenie złożonych przez mieszkańców **19** projektów, których koszt szacunkowy wynosił **2 238 020 zł.**, zakwalifikował do głosowania **7** projektów na łączną kwotę **820 000 zł**. Zespół odrzucił 12 projektów ze względów na braki formalne i przekroczenie kwoty określonej w uchwale.

Od decyzji Zespołu o odrzuceniu projektów, trzy osoby złożyły odwołania do Burmistrza Miasta, które po ponownym rozpoznaniu, nie zostały uwzględnione. W związku z tym, że łączna wartość zakwalifikowanych do głosowania projektów nie przekraczała przewidzianej w budżecie miasta kwoty przeznaczonej na zadania w ramach budżetu obywatelskiego w wysokości **1 000 000 zł.** i procedury głosowania nie przeprowadzano. W związku z tym Burmistrz Miasta przedstawił w dniu 3 października 2023 r. *Informację* przedstawiającą listę projektów do realizacji, które prezentuje poniższa tabela.

L.p.	Nazwa i lokalizacja zadania	Liczba uzyskanych głosów	Koszt zadania [zł.]	Koszt wykonania [zł.]
1	Wykonanie oświetlenia drogi dojazdowej i parkingu dla Wspólnot Mieszkaniowych ul. Ogrodowa 21 i ul. Ogrodowa 23 w Kętrzynie	-	100 000,00	0,00
2	Oświetlenie uliczne, ciągi piesze, zatoki parkingowe w Kętrzynie	-	150 000,00	0,00
3	Utwardzenie terenu przed budynkiem znajdującym się przy ul. Reymonta 11 w Kętrzynie	-	150 000,00	167 000,00
4	Remont istniejącej drogi dojazdowej do budynku mieszkalnego przy ul. Reymonta 11 w Kętrzynie	-	150 000,00	95 250,92
5	Oświetlenie terenu wokół zespołu poradni ul. Krótka 4 wraz z nasadzeniami w Kętrzynie	-	150 000,00	0,00
6	Modernizacja placu zabaw w parku przy ul. Parkowej w Kętrzynie	-	90 000,00	87 000,00
7	Wykonanie projektu na wykonanie oświetlenia, odwodnienia oraz utwardzenia drogi dojazdowej i parkingu dla Wspólnot Mieszkaniowych ul. Ogrodowa 21 i ul. Ogrodowa 23 w Kętrzynie	-	30 000,00	0,00
R A Z E M		-	820 000,00	349 250,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z wykonania budżetu miasta za 2024 rok.

Jak wynika z powyższej tabeli w roku 2024 zrealizowano jedynie 3 zadania na łączną kwotę **349 250,92 zł.**, co stanowi **35%** kwoty przeznaczonej na ten budżet. Z udzielonych Komisji wyjaśnień przez inspektora ds. inwestycji Urzędu Miasta pana Eryka Bekharda oraz głównego specjalistę ds. inwestycji pana Kamila Radzewicza wynika, że dla zadań wyszczególnionych pod liczbą 1,2,5 ogłoszono wspólny przetarg i zarówno pierwszy, ogłoszony w czerwcu 2024, jak i drugi ogłoszony w sierpniu 2024 zostały unieważnione z powodu braku ofert. Dopiero trzeci przetarg ogłoszony we wrześniu 2024 r. został rozstrzygnięty i zgodnie z zawartą, z wykonawcą, umową zadanie wyszczególnione w pkt.1 i 2 zostanie wykonane w terminie 4 miesięcy od daty zawarcia umowy, natomiast zadanie wyszczególnione w pkt 5 zostanie wykonane w terminie 8 miesięcy od daty podpisania umowy. W odniesieniu natomiast do zadania wyszczególnionego w pkt 7 dwa przetargi ogłoszone w czerwcu i wrześniu 2024 r. zostały unieważnione z powodu braku ofert. Dopiero przetarg ogłoszony w styczniu 2025 r. dał rozstrzygnięcie. Zatem zadania wyszczególnione w pkt. 1, 2, 5 i 7 na łączną kwotę **412 695,15 zł.** zostaną wykonane w 2025 r.

III. Ocena wpływu budżetu obywatelskiego na proces angażowania się mieszkańców w rozwój Gminy Miejskiej Kętrzyn.

Budżet obywatelski w Gminie Miejskiej Kętrzyn funkcjonuje od 2014 r. Realizacja budżetu partycypacyjnego stanowiła od samego początku ważny element procesu konsultacji społecznych poprzez zwiększenie współudziału mieszkańców w procesie planowania

budżetowego. W badanym okresie zasady organizacji konsultacji nie uległy zmianie tak, jak nie uległa od lat też kwota przeznaczona w budżecie miasta na realizację projektów wynosząca 1 mln zł. oraz koszt pojedynczego zadania nie przekraczającego 300 tys. zł. W ocenie Komisji przy takiej kwocie przeznaczonej na budżet obywatelski i wysokości środków na jedno zadanie, zaangażowanie mieszkańców ulegało powolnemu osłabianiu. Dla porównania. W latach 2014-2018 mieszkańcy złożyli łącznie **328** projektów do budżetu obywatelskiego z czego do głosowania zakwalifikowano **109**, z których mieszkańcy do realizacji wybrali **31** projektów. Natomiast w latach objętych kontrolą 2020-2024 mieszkańcy złożyli zaledwie **75** projektów, z których pod głosowanie zakwalifikowano **42**, a w toku głosowania mieszkańcy wybrali do realizacji tylko **20**. Wszystkie projekty miały charakter ogólnomiejski. Należy wziąć pod uwagę fakt, iż część projektów, które nie zakwalifikowano do głosowania w danym roku składana była przez wnioskodawców w roku następnym. Zamierzeniem Komisji było nie tylko zbadanie, jak przebiegał proces organizowania procedury konsultacji i wyboru oraz realizacji projektów, ale też podjęcie próby ustalenia przyczyn zauważalnego osłabienia idei budżetu partycypacyjnego. Badając ten wątek w oparciu o ustalenia poczynione w toku kontroli, Komisja trend kroczącego osłabiania idei budżetu obywatelskiego upatruje w następujących problemach:

1. Zbyt wysoka kwota przeznaczana na pojedyncze zadanie.

Pula środków przeznaczonych na w budżecie Miasta Kętrzyn, na budżet obywatelski na poziomie 1 mln, przy określonej w uchwale wysokości środków na pojedyncze zadanie nie przekraczającej wysokości 300 tys. daje możliwość wyboru i zrealizowania w skrajnych przypadkach jedynie trzech zadań. Przykładem jest budżet roku 2023.

2. Wymóg przyjęty w zasadach i trybie przeprowadzania konsultacji, by projekt miał charakter inwestycyjny.

Otóż z treści art. 5a ustawy o samorządzie gminnym nie wynika, by projekty składane przez wnioskodawców miały wyłącznie charakter inwestycyjny. W ocenie Komisji idea budżetu partycypacyjnego odnosić się powinna zarówno do zadań inwestycyjnych, poprawiających infrastrukturę miejską, ale także do przedsięwzięć ekologicznych, kulturalnych, zdrowotnych czy z zakresu bezpieczeństwa. Wszystkie jednak projekty muszą mieścić się w katalogu zadań własnych gminy określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

3. Zbyt mała niekiedy wnikliwość Zespołu w toku analizy i oceny składanych projektów w aspekcie ich przydatności dla całości społeczeństwa czy zasadności realizacji.

Przykładem jest zrealizowana w 2023 r. inwestycja pn. „*Utwardzenie podwórza na zapleczu budynków przy ul. Daszyńskiego 22 i ul. Mazurskiej 16 w Kętrzynie*”, która w rzeczywistości nie spełnia warunku ogólnodostępności.

4. Uznanie liczby uzyskanych głosów za jedyny warunek wyboru projektu do realizacji.

W ocenie Komisji, oprócz ilości uzyskanych głosów, drugim niezmiennie ważnym warunkiem akceptacji projektu powinna być zasadność i racjonalność jego realizacji.

5. Składanie projektów, które mają służyć szczególnie placówkom edukacyjnym.

Otóż udział w procedurze konsultacji projektów dotyczących zadań na nieruchomościach jednostek organizacyjnych Miasta (szkoły), czy podmiotów takich jak przedszkola, które mają duże poparcie, przy jedynym decydującym warunku o wyborze zadania w sposób znaczący osłabia ideę, która legła u podstaw tworzenia budżetu obywatelskiego, zmniejszając możliwość wyboru często ciekawszych i słuszniejszych

z punktu widzenia lokalnej społeczności projektów. Jak sama nazwa wskazuje jest to budżet obywatelski, zatem wnioskodawcami powinni być przede wszystkim obywatele reprezentujący nie podmioty, a mieszkańców.

W ocenie Zespołu kontrolnego, obecnie przyjęte zasady regulujące funkcjonowanie budżetu powodują, że mieszkańcy mający ciekawe i ważne społecznie rozwiązania i pomysły nie angażują się w proces składania wniosków, zbierania podpisów poparcia, bowiem istnieje przekonanie, że ich projekt nie spotka się z szerokim poparciem gdyż, jak wynika z analizy dominuje w tym procesie zasada „silniejszego” którym są szkoły, przedszkola czy Wspólnoty Mieszkaniowe.

Na podstawie wyników przeprowadzonej kontroli, Komisja przedstawia następujące wnioski:

1. Przeprowadzenie procesu ewaluacji poprzez badania ankietowe, których celem będzie ustalenie zarówno wiedzy mieszkańców na temat zasad funkcjonowania budżetu obywatelskiego jak i rozpoznania oczekiwań mieszkańców w badanym obszarze.
2. Zmniejszenie maksymalnej kwoty na pojedyncze zadanie do wysokości 100 tys.
3. W raportach o stanie miasta oprócz prezentacji statystyki bardziej eksponować korzyści wynikające z realizacji projektów obywatelskich.
4. Rozszerzyć i rozpowszechnić kampanię edukacyjną o inne kanały niż internet, np. zamieszczanie wykazów projektów poddanych pod głosowanie na słupach ogłoszeniowych na terenie Miasta.
5. Objęcie regulacjami zarówno projekty twarde tzw. inwestycyjne jak i miękkie z obszarów ochrony zdrowia, ekologii, bezpieczeństwa czy wydarzeń kulturalnych, mieszczących się w katalogu zadań własnych gminy.

Sprawozdanie zostało sporządzone w 3 egzemplarzach:

Egz. Nr 1 – Burmistrz Miasta

Egz. Nr 2 – Rada Miejska

Egz. Nr 3 – komisja rewizyjna

Podpisy Zespołu kontrolnego:

1. Zbigniew Nowak Przewodniczący zespołu
2. Małgorzata Bylicka Członek zespołu

Tabela 1. Projekty zgłoszone w ramach budżetu obywatelskiego w Kętrzynie w latach 2020-2024 (z wyjątkiem roku 2021)

Liczba zgłoszonych projektów do budżetu obywatelskiego											
2020				2022				2023			
złożone	wybrane do głosowania	wybrane do realizacji	złożone	wybrane do głosowania	wybrane do realizacji	złożone	wybrane do głosowania	wybrane do realizacji	złożone	wybrane do głosowania	wybrane do realizacji
21	14	4	19	11	6	16	10	3	19	7	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Miasta o realizacji budżetu obywatelskiego za lata 2020-2024.

Tabela 2. Projekty wybrane do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w Kętrzynie, w latach 2020-2024 (z wyjątkiem roku 2021)

Wyszczególnienie		Liczba wybranych do realizacji projektów w ramach budżetu obywatelskiego								Ogółem
Ogółem		2020	2021	2022	2023	2024				
Projekty	z zakresu infrastruktury drogowej	2	-	1		1				
	z zakresu infrastruktury oświatowej		-		3					
	z zakresu infrastruktury komunalnej		-			5				
	z zakresu kultury fizycznej	1	-	2						
	z zakresu bezpieczeństwa	1	-							
	z zakresu gospodarki mieszkaniowej					1				
R A Z E M		4		6	3	7				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta za lata 2020-2024.

Tabela 3. Liczba głosujących na projekty w ramach budżetu obywatelskiego w Kętrzynie, w latach 2020-2024 (z wyjątkiem roku 2021)

Wyszczególnienie		Liczba głosujących w ramach budżetu obywatelskiego				Łącznie
		2020	2022	2023	2024	
Liczba osób biorących udział w głosowaniu		3041	3553	2703	głosowania	9 297
Liczba oddanych głosów ważnych		2450	3341	2074	nie było	7 865

Źródło: Opracowanie własne na podstawie protokołów Zespołów ds. Budżetu Obywatelskiego za lata 2020-2024.

Tabela 4. Wydatki na realizację projektów w ramach budżetu obywatelskiego w latach 2020-2024 (z wyjątkiem roku 2021)

Rok	Kwota przeznaczona na budżet obywatelski	Koszt pojedynczego zadania	Koszt wykonanych zadań	% ogółu wydatków budżetowych	% w wydatkach inwestycyjnych	Kwota wydatków na mieszkańca
2020	1 000 000,00	300 000,00	820 387,36	0,65	7,07	31,53
2022	1 000 000,00	300 000,00	614 402,14	0,44	6,27	24,60
2023	1 000 000,00	150 000,00	523 734,00	0,33	1,55	21,32
2024	1 000 000,00	300 000,00	349 250,92	0,22	2,02	14,48
RAZEM	4 000 000,00	-	2 307 774,42	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych za lata 2020-2024.

